

oud Morphy Nieuws

Periodiek van de
Stichting Oud Morphy
Nummer 3 - Mei 2024

Voorwoord

Waarde Lezer,

Nummer 1 van dit periodiek verscheen in juni 1994. Nummer 2 in november 1996. Nummer 3 verschijnt de dato heden, zijnde mei 2024. Wij zijn bepaald a-periodiek in het verschijnen geweest! Toch heeft dit niet geleid tot een groot aantal opzeggingen. Schaken en ook Morphy is in feite een tijdloze bezigheid. Laten wij het voornemen uitspreken om wel vaker het periodiek te laten verschijnen en dat is natuurlijk vooral een kwestie van voldoende kopij. Wij richten ons daarbij niet alleen tot de oud-gedienen van Morphy maar ook tot de huidige garde. Wetenswaardigheden, personalia, schaakproblemen laat het Periodiek Oud Morphy Nieuws uw spreekbuis zijn.

Namens de Redactie van Oud Morphy Nieuws

Willem Bierens de Haan

NOTA BENE: Nieuwe bankrekening voor Oud Morphy! De stichting kan op de volgende manier donaties ontvangen: overboeking op bankrekening NL 45 RABO 0116 2896 35 tnv LSV Minerva ovv Bijdrage GB oudleden Morphy. De oude ABNAMRO-rekening werkt niet langer. Past u een automatische overschrijving aan?

De bankrekeningen van Oud Morphy: een mededeling van de penningmeester voor alle donateurs.

Op de dag dat de stichting Oud Morphy bij de notaris in Arnhem werd opgericht reisde ik vanuit Leiden naar het Verre Oosten toe en in de loop van de dag ook weer terug naar Leiden. De stichting moest in het handelsregister worden ingeschreven. Hoewel de notaris dit kan doen besloot het bestuur deze formaliteit zelf af te handelen, ook uit een oogpunt van kostenbesparing. En was was er nu mooier dan onze eigen stichting zelf in te schrijven, zoiets doe je maar één keer! Zo geschiedde bij de toenmalige Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rijnland (korter: de KvK) die toen op een paar passen van station Leiden verwijderd was. Ik hoor u al zeggen: bankpassen! Met het toen verkregen uittreksel KvK werd inderdaad een bankrekening bij de ABN Bank te Leiden geopend. De oprichtingssubsidie van het LUF was toen de eerste bate (wij boden als dank toen kosteloos advertentieruimte in het Periodiek aan) en nadien volgden vele donaties van oud-leden. Deze gulheid kreeg bij sommigen de vorm van een donatie voor het leven, een fors bedrag ineens. Zo gingen vele jaren zowel financieel als feitelijk succesvol voorbij.

Mettertijd kreeg de stichting er een tweede rekening bij toen Morphy een spaartegoed naar de Stichting wilde overhevelen. Het verhaal gaat dat het iets met de verkoop van sigaren te maken had. Hoe het ook zij: dit tegoed moest niet in rook opgaan en kon daarom het beste bij de stichting gestald worden. De rente op het tegoed kon dan worden uitgegeven. Dit spaargeld is er tot op heden gebleven, ziedaar de Stichting als zuinig bewaarder!

Enkele maanden geleden werd het bestuur echter onaangenaam verrast met een schrijven van de ABNAmro Bank uit Zwolle. Hoog vanuit de IJsseltoren wordt blijkbaar opeens met harde hand over stichtingen en verenigingen in Nederland geregeerd. Inhoud van het schrijven was dat de stichting in de ogen van de bank als informele vereniging werd gezien (sic!) en dat wij niet de juiste bankrekening hadden, dit ivm verder niet genoemde eisen van de toezichthouder. Het komt er op neer dat de stichting sinds haar oprichting een privé-rekening heeft aangehouden bij de bank en daarmee goed uit de voeten kon. Dat moet helaas veranderen in een zakelijke bankrekening en dat wordt een stuk duurder om aan te houden. De kosten wegen dan niet tegen de te verwachten baten op. Het bestuur heeft getracht tot een betere oplossing bij de bank te komen nu wij immers geen onderneming drijven. Helaas hebben de pogingen om het onheil af te wenden gefaald: de bestaande bankrekeningen hebben wij moeten opheffen en het saldo is op het grootboek van Minerva ondergebracht. Alles blijft onder controle van het stichtingsbestuur met periodiek ook overzichten. Wij houden dus zicht op het tegoed. Het lijkt mij een redelijke oplossing voor allen. Met dank aan de huidige Quaestor Collegii!

W.D. Bierens de Haan, Penningmeester Stichting Oud Morphy

In Memoriam Henk van Voorthuijsen

Frits Vaandrager, maart 2024

Er waren (en ik neem aan dat dit nog steeds zo is) vrijwel geen wiskundigen te vinden op Minerva, en je zag vrijwel geen Minervanen op het Mathematisch Instituut. Als wiskundestudenten die tevens lid waren van Minerva moesten Henk van Voorthuijsen en ik elkaar dus wel tegenkomen. We ontmoetten elkaar voor het eerst tijdens mijn kennismakingstijd bij Minerva in 1980. Als ouderejaars (hij was al sinds 1978 lid) pikte Van Voorthuijsen de jonge *snotaap* Vaandrager er al snel uit, en we vonden het beiden leuk een soortgenoot te ontmoeten. Sindsdien zagen we elkaar vrijwel dagelijks, tijdens het schaken bij Morphy, tijdens borrels in de grote zaal, en natuurlijk op het Mathematisch Instituut. Er bestond een gigantisch contrast tussen de sociale omgeving vol “nerds” waarin wij ons overdag bewogen en de sociale omgeving vol “corpsballen” waarin we de avonden doorbrachten. Wij voelden ons echter thuis in beide werelden en genoten van het contrast. “Gelukkig zijn lullepotten nog steeds niet geautomatiseerd” schreef Henk op mijn menukaart bij een diesdiner van Morphy.

Dies Morphy 1982. Henk staat naast mij, net onder het vaandel. Op de voorste rij in het midden de gastspreker politicus, wetenschapper en schaker Bas de Gaay Fortman, geflankeerd door de reünisten Belinfante (links) en Münninghof (rechts).

Henk zag Minerva als één groot spel, en eindeloos spraken we over alle mores en tradities. Zijn enthousiasme hierbij was aanstekelijk. Henk was sociaal wat onhandig en miste “antennes”. Wanneer ik bijvoorbeeld een gesprek met hem wilde afronden omdat ik een clubgenoot wilde spreken, dan had hij dat absoluut niet door en moest ik hem echt afschudden. Hij was ook onhandig in zijn omgang met vrouwelijke leden, die daardoor (tot zijn verdriet) weinig van hem moesten hebben. Maar bij Morphy was Henk als gewaardeerd lid helemaal op zijn plaats.

Hij droeg bij aan de organisatie van activiteiten en was lid van diverse studentikoze commissies zoals de Commissie ter Bevordering van de Ontwikkeling van Methoden voor de Definitieve Oplossing van het Schaakprobleem ("H.J.W. von Hinterhausen, leerling op den laagste trede") en Het Idealistische, Wetenschappelijke en Strict Besloten Genootschap ter Beoefening der Zuiver Petomanie ("H.W. van Voorthuijsen, pet. Cand., Het Vieze Windmannetje"). Ter gelegenheid van het lustrumjaar van Morphy in 1983, organiseerden Hans Pegt, Henk en ik, een memorabel snelschaaktoernooi in de hal van het Rijksmuseum van Oudheden.

De organisatoren van het Morphy snelschaaktoernooi voor de tempel van Taffeh in de hal van het Museum van Oudheden op 12 november 1983: Henk van Voorthuijsen, geflankeerd door Frits Vaandrager (links) en Hans Pegt (rechts).

Na afloop van het snelschaaktoernooi in het museum werden alle spullen (inclusief het Morphy vaandel) teruggebracht naar Sociëteit Minerva met de eend van reünist Arthur Schuering.

Behalve het schaakspel beoefende we in die tijd ook het bordspel Diplomacy, waarbij spelers met elkaar strijden om de absolute macht in Europa en het erop aankomt allianties te smeden met anderen, maar die dan op het juiste moment te verbreken. Uiterst fanatiek speelden groepjes Morphy-leden (waaronder Henk en ik) dit spel, vaak van de vroege ochtend tot diep in de nacht. Vanuit zijn kamer op de Acacialaan 20 in Leiderdorp organiseerde Henk ook een schriftelijke versie van Diplomacy, waarbij de spelers elke week per post een zet naar hem moesten opsturen. Henk stuurde de uitkomsten dan door naar alle spelers in een brief die hij afsloot met de tekst “Veel succes en moge de onbetrouwbaarste winnen!”. Helaas ben ik na mijn afstuderen in 1985 het contact met Henk verloren. Ik denk echter met veel plezier en weemoed terug aan onze geweldige studietijd in Leiden!

In Memoriam Henk van Voorthuijsen

Henk kende ik in Leiden, omdat hij mijn buurman was op het Noordeinde waar hij op nummer 40 woonde en ik -vanaf het jaar 1987- op nummer 42a. Er bleken echter van meet af aan meer raakvlakken: Henk was lid van Morphy geweest (waar ik in 1985 mijn prille stappen zette), lid van het stadsgezelschap Harlemlia (dat helaas niet meer bestond) en had tal van aardige anecdotes uit zijn tijd te vertellen. Hij kende velen die lid of bestuurslid geweest waren binnen deze gezelschappen. Bovendien had hij op dezelfde middelbare school gezeten, het Stedelijk Gymnasium in Haarlem. Wij spraken met een plezierige regelmaat af, meestal met een glas port erbij. Hij bleek een humorvolle persoon met grote passie voor Jazz-muziek en ook toneel. Zijn Minerva-tijd was duidelijk voorbij maar betrokkenheid was er niet minder.

Henk was ouder dan ik, als ik het juist heb kwam hij in 1978 aan in Leiden. Hij had de studie wiskunde niet afgemaakt maar was mettertijd een werkend man geworden. Zijn passie lag niet zozeer bij een baan bij langjarg dezelfde baas maar meer wisselend werk. Henk had iets met computers, internet en dergelijke zaken die nu doodgewoon zijn maar dat toen een stuk

minder waren. Ook op dit vlak spraken wij geregeld af. Henk was duidelijk de man van Apple en ik moest natuurlijk vele malen horen dat een gewone computer eigenlijk maar niets was. Zo ging de tijd verder en Henk was in de weekenden nogal eens bereid wat tijd te steken in dingen als het ontwerpen van een logo voor mijn werk (dat overigens nog steeds dienst doet), advies over een eigen website (die er nog steeds is) en andere computerzaken. Ik vond het dan minimaal fatsoenlijk om daar een etentje tegenover te stellen en dat was nog gezellig ook.

Op een gegeven moment verliet Henk het huis waar hij lange tijd gewoond had en trok naar een nieuwe behuizing in Leiden Zuid-West. De contacten werden wat minder veelvuldig maar bleven goed. Nog steeds spraken wij af voor een etentje of drankje en vertelde Henk graag een van zijn leuke verhalen. Mettertijd ging de gezondheid echter opspelen. Er was toch wel iets aan de hand en dat bleek toen Henk zich voor 100% arbeidsongeschikt had laten verklaren. Hij vatte humor uit het feit dat hij thuis eigenlijk nog heel goed achter de computer kon blijven doorwerken. Maar toch. Dat Henk een goede vriend was bleek mij duidelijk toen ik een ongeluk gehad heb en Henk een van de eersten was die mij in een betrokken telefoongesprek belde. Wij zouden nog een keer afspreken voor een kop koffie in de stad en weer eens bijpraten. Het heeft helaas niet meer zo mogen zijn. Een goede vriend is niet meer. Een goede herinnering blijft echter voortbestaan.

Willem Bierens de Haan

Een markant eeuwfeest opnieuw beleefd

Wij (oud-)Morphyleden weten het goed: onze schaakvereniging is niet alleen de op twee na oudste subvereniging van Minerva / het LSC: het is ook na Discendo Discimus de oudste schaakvereniging van het land. Dat hebben we te danken aan onze naamgever Paul Morphy, die in 1858 een blitstournee maakte in Europa die diepe indruk maakte in ons werelddeel, omdat hij er de hele Europese schaakelite aan zijn zegekar bond. Binnen de vijf jaar, op 12 november 1863, hadden begeesterde Corpsleden het naar hem genoemde Leidsch Studenten Schaakgenootschap opgericht. Van Paul Morphy was (is?) een portret aanwezig in de verenigingskist. Dat portret mocht alleen bij speciale gelegenheden, en slechts door bestuursleden aanschouwd worden. Een van de dingen die het thema zijn van dit nummer. Maar ik zal het niet zozeer over dingen als wel over een markant moment uit ons verleden hebben.

Dat was het eeuwfeest dat Morphy hield, in november 1963. Als organiserend bestuur hadden wij gekozen voor een opzet met drie luiken. Natuurlijk stond schaken centraal, en het *pièce de résistance* was dan ook een internationaal snelschaaktournooi. Daarnaast stonden een co-productie met het Leidsch Studenten Toneel en een alcoholisch schaakduel op het programma.

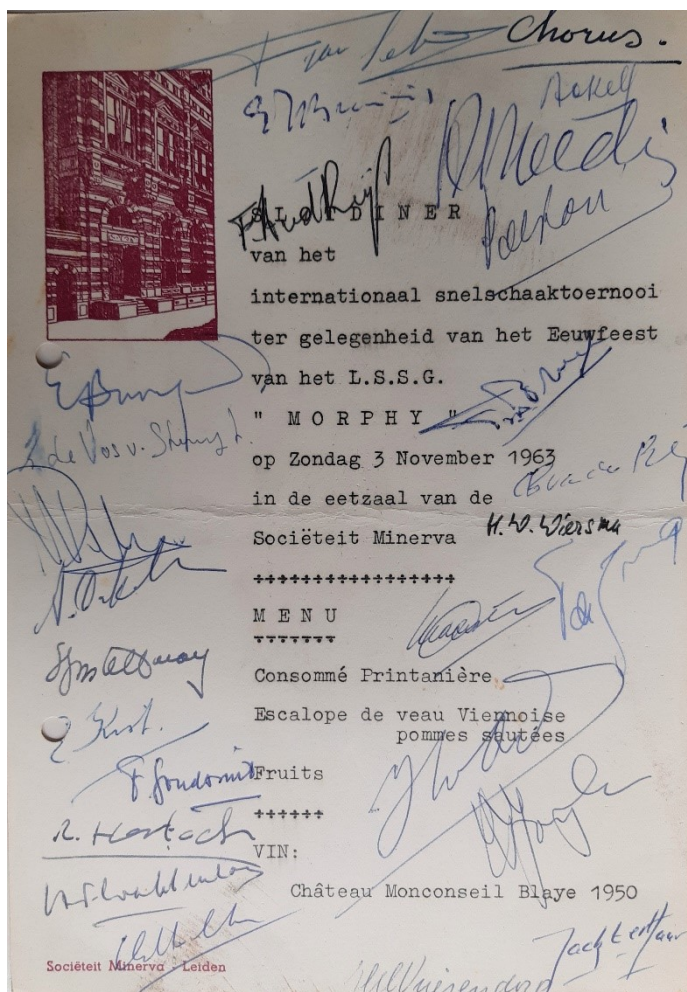
Ons bestuur, dat na de groentijd 1963 was aangetreden, was ambitieus. Speciaal voor het lustrum waren er, behalve praeses Teije de Jong, ab-actis Alexander Heldring en quaestor Kees Jongkoen (allen van het jaar 1960), maar liefst drie assessors uit mijn jaar 1961 aangetrokken. Behalve ikzelf waren dat Roon Wiersma en Ewald Kist. Hierdoor kwamen wij wél een bestuurslint tekort: de oplossing was dat quaestor Jongkoen, die zich als een terrier placht vast te bijten in leden met betaalachterstand, voortaan een blauwe halsband voor honden droeg op onze bestuursvergaderingen.

We begonnen de festiviteiten met - als ik me goed herinner - een eenacter die werd gebracht door het Leidsch Studenten Toneel. Het stuk is verdwenen in de mist van de historie, maar het afsluitend diner van de beide besturen is me dankzij deze foto bijgebleven.

Diner Morphy en LST, met links van de dis vlnr bediende Gabriël, LST-bestuurders Thyl Gheyselink, Pieter Boeles en Herman de Liagre Böhl met hun dames; rechts vlnr de Morphy-bestuurders Alexander Heldring, Roon Wiersma, Rogier Chorus en Teije de Jong met hun dames, en bediende Johan.

De organisatie van het snelschaaktournooi vergde natuurlijk het meeste tijd. We hadden als voorbeeld het tournooi dat Morphy tien jaar eerder had gehouden. De in onze jaren bekende schaakjournalist Mr. Evert Straat had daarover in zijn rubriek in de Volkskrant het volgende geschreven: "Aan snel studeren hebben nog altijd vele Leidenaars (terecht) een broertje dood – snel schaken daarentegen vinden ze blijkbaar leuk. Hun programma is indrukwekkend: een eregroep met acht Nederlandse spelers van het eerste plan en acht buitenlandse goochelaars ... en dan de groep hoogleraren, leden van de wetenschappelijke staven en studenten". Straat vervolgt dan: "Wie zou niet graag zijn prof verschalken met een herdersmat? En dan het heerlijke tactische probleem, of dat wel raadzaam zou zijn...". Dat verhaal sprak ons aan en zo verzonden wij begin oktober 1963 een oproep aan alle ons bekende schaakverenigingen voor deelname aan het internationaal snelschaaktournooi, dat het eerste weekend van november zou worden gehouden. Wij hadden een eregroep kunnen formeren waarin naast de vijf buitenlandse meesters Dunkelblum, O'Kelly de Galway, Van Seters en Rellstab een aantal Nederlandse meesters zoals Lodewijk Prins, Hans Bouwmeester, Nico Cortlever en Kick Langeweg. In die eregroep hadden wij één 'werkend lid' van Morphy kunnen opvoeren: dat was de vorig jaar overleden journalist, slavist en schaker Alexander Münninghoff. Alexander was toen een nog kortharige eerstejaars die dat weekend in de Stadsgehoorzaal niet won, maar de Morphy-eer in de eregroep hoog wist te houden. Winnaar werd het aanstormend talent Robbie Hartoch, die toen 16 jaar was en het jaar erop Europees kampioen werd bij de junioren. Hem viel de eer te beurt, op het diner dat die zondagavond op Sociëteit werd gehouden, de met champagne gevulde Alexanderpokel te mogen 'snijden'. Helaas is hiervan geen foto maar slechts een menukaart in mijn bezit...

Met het derde luik, een schaakduel tussen Morphy-praeses Teije de Jong en Sociëteitspresident Solco Schalm werd het eeuwfeest afgerond. Wij werden hiervoor geïnspireerd door Graham Greene's *Our man in Havana*, waarin een Britse spion een partij speelt tegen zijn Cubaanse tegenvoeter, met flesjes whisky in verschillende formaten als schaakstukken. Een stuk slaan betekende de inhoud ledigen...

Voor ons zorgden een kamerpalm en de Latijns-Amerikaanse muziek van bediende Dolph del Prado voor een exotische sfeer bij een partij die zich verloor in dampen van jenever en cognac, en alleen Caïssa als winnares kende. Een alom gewaardeerde finale van ons eeuwfeest!

Cubaanse sferen in de Sociëteit met vlnr President Schalm, commissaris Ferman, Dolph del Prado, Teije de Jong met achter zich souffleur van Harreveld, Roon Wiersma

Mechelen, 26 juli 2021

Rogier Chorus, e.t. assessor I Morphy

Het simultaanschaak van Viktor Kortsjnoi voor Morphy

Het was op 1 februari 1971 dat Viktor Lvovits Kortsjnoj, vlak na zijn overwinning in het Hoogovenschaak- toernooi, op Minerva een schaaksimultaan gaf. Nadat Arthur Schuring, later ook internationaal schaakarbiter, hem in Amsterdam had opgehaald voor de borrel, sprak Alexander Münninghoff - die o.a. biografieën van Max Euwe en Hein Donner heeft geschreven - tijdens het diner Kortsjnoj in het Russisch toe. De grootmeester, die in 1976 in Nederland asiel zou aanvragen, was zichtbaar geroerd door de speech, waarbij de andere aanwezigen geen flauw idee hadden wat er werd gezegd. Toen de deelnemende schakers – op uitnodiging waren er ook enkele spelers van LSG en Philidor Leiden - tijdens de simultaan geleidelijk aan de openingsfase achter de rug hadden, richtte Kortsjnoj zich tot ons en vroeg of wij allemaal theologie studeerden: “ondanks een geruïneerde stelling spelen jullie onverdroten verder”. Het werd toch nog een bijzonder aangename avond. Op foto's van de simultaan in het Leidsch Dagblad en in de Nieuwe Leidsche Courant is ook Pieter van Tuyl van Serooskerken achter het bord te zien, toen een top basketbalspeler, die deel uitmaakte van het nationale team, wiens foto uit die tijd ik op het internet aantrof.

Rob Elzas

